

показує, що споживання цього виду ресурсів неухильно зростає, навіть, при зменшенні загальної кількості аграрних підприємств.

Отже, необхідно розробляти комплексний економічний механізм, який би дозволив поступово зменшувати обсяг споживання енергоресурсів шляхом впровадження або технологій енергозбереження, або пошуком альтернативного, більш дешевого палива.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Маренич Т.Г. Трансформаційна динаміка та механізми економічного регулювання агроформувань (питання теорії, методології, практики): монографія / Т.Г. Маренич. – К. ННЦ ІАЕ, 2005. – 454 с.
3. Терновых К., Нечаев Н. Государство в системе современных аграрных отношений / К. Терновых, Н. Нечаев // Международный сельскохозяйственный журнал. – 2006. – № 2. – С. 18-21.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ФОРМУВАННЯ НІС В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОГО НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ

*Медведкін Т.С., д.е.н., с.н.с. відділу проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва ІЕП НАН України,
доцент, професор кафедри міжнародної економіки, ДонНУ, м. Донецьк, Україна*

На сьогодні ключовим фактором економічного зростання та підвищення рівня життя населення країни виступає не її забезпеченість природними ресурсами, а наявність конкурентоспроможних наукомістких секторів промисловості, що знижує потенційний ризик виникнення зовнішньополітичної залежності держави по мірі вичерпання її ресурсів.

Сутністю парадигми інноваційного розвитку є досягнення економічного розвитку шляхом широкомасштабного введення у господарський обіг продуктів інтелектуальної праці як знань, технологій, науково-технічних розробок тощо для їх комерціалізації та досягнення соціально-економічного ефекту. Парадигма інноваційного розвитку концептуально обґрунтовує шлях досягнення стійкого економічного зростання та сталого розвитку країни через інноваційний розвиток національної економіки.

Досвід розвинених країн світу засвідчує, що прискорення соціально-економічного розвитку ефективніше всього відбувається в результаті реалізації інноваційної моделі. Тому створення національної інноваційної системи розглядається як стратегічне завдання для країн, які розвиваються.

Концепція національної інноваційної системи (національної системи нововведень) і її ролі в процесах технологічного й економічного розвитку стала формуватись із середини 80-х років ХХ ст. вченими різних країн світу. В основі концепції національних інноваційних систем (НІС) лежать теоретичні положення Й.А.Шумпетера щодо рушійних сил економічного розвитку, засновані на ідеях «творчого руйнування», довгих хвиль економічної активності й еволюційної теорії [3].

Вперше поняття національна інноваційна система було використано в 1987 р. Крісом Фріманом у його дослідженні технологічної політики Японії [4]. Він визначав національну інноваційну систему як систему інститутів у державному й приватному секторах, діяльність і взаємодія яких спрямовані на розробку вдосконалювання й поширення нових технологій. Фріман описав найважливіші елементи японської НІС, які забезпечили економічний успіх цієї країни в післявоєнний період.

Основна стратегічна мета побудови й функціонування НІС, на думку багатьох учених, - забезпечення переходу економіки країни на інноваційний шлях динамічного конкурентоздатного розвитку з головним акцентом на інноваційний розвиток підприємств і галузей у цілому, які забезпечують підвищення реального ВВП і рівня життя людей. Вона необхідна для того, щоб інтегруватись в контекст світових тенденцій розвитку науки й технологій; опиратися на інституціональні й правові рішення, які піднімають на принципово новий рівень зв'язування науки, утворення, виробничої сфери й ринку; включаючи розвинутий за основними параметрами інститут інтелектуальної власності, сучасні системи менеджменту, маркетингу, комерціалізації нововведень.

Таким чином, НІС характеризується, з одного боку, певною сукупністю суб'єктів інноваційної діяльності й сталих форм взаємодії між ними в ході реалізації інноваційних процесів, обумовленими національною специфікою й соціально-економічною політикою держави, а з іншого - динамічною й відкритістю інноваційних процесів [2].

У межах інноваційних обстежень представникам фірм задається питання про джерела знань, які вони використовують в інноваційній діяльності. Крім того, збираються дані щодо внутріфірмових витрат на НДДКР й інших ресурсів інноваційної діяльності, а також щодо вимірюваних результатів цієї діяльності. Такі обстеження є найбільш істотним джерелом інформації про форми й тенденції технологічного співробітництва між фірмами.

Одержувані результати являють собою багате джерело інформації про взаємодію між учасниками НІС. Найбільш відомими інноваційними обстеженнями, які здійснювались в останні роки є: Інноваційне обстеження Європейської Співдружності (Community Innovation Survey - CI), що проводилося Європейською комісією й Евростатом, і проект «Політика, впровадження й конкурентоспроможність для європейських підприємств», що був здійснений у середині 90-х рр. ХХ ст., уперше опублікований в 1992 р.

У рамках досліджень НІС використовуються різні підходи до ідентифікації промислових кластерів. У більшості випадків галузі групують виходячи зі ступеня міжгалузевої циркуляції знань, включаючи: потоки технологій, засновані на придбанні продуктів і проміжних товарів в інших галузях, і взаємодію між виробниками й користувачами; технічна взаємодія, виражена в патентуванні, цитуванні й наукових публікаціях в інших галузях, загальні дослідницькі проекти; мобільність персоналу між галузями [2].

Аналіз інноваційної політики провідних країн світу дозволяє визначити основну ціль формування національних інноваційних систем – підвищення якості життя населення – шляхом: створення додаткових робочих місць як у сфері науки, так і виробництва та послуг; збільшення надходжень до бюджетів різних рівнів за рахунок підвищення обсягів виробництва наукомісткої продукції та зростання доходів населення; розміщення виробництв, перш за все екологічно шкідливих, у країнах, які не входять до «золотого мільярду»; розв'язання власних екологічних та соціальних проблем за рахунок використання найновітніших технологій [1].

Враховуючи, що інновація є територіальним феноменом, а також те, що технологічний розвиток відбувається через підприємство, галузь, промисловість, можна говорити про різні рівні інноваційних систем: власне НІС, регіональна інноваційна система, локальна інноваційна система, інноваційна система підприємства. Якщо ж розглядати інновації в межах галузі або одного з напрямів технологічного розвитку, то відповідно можна виділити галузеву інноваційну систему та технологічну систему, хоча в такому разі інновація як явище відходить на другий план, поступаючись місцем технологічному розвитку.

Отримали подальшого розвитку обґрунтованість теоретичної моделі реінтеграції національної інноваційної системи до сучасного науково-технологічного простору (рис. 1) з урахуванням діалектичної єдності загального (глобалізація економічного розвитку), особливого (постіндустріалізаційні перетворення ринкових економік) та специфічного (розбудова національних моделей економічних перетворень) у трансформаційному процесі.

У кожному конкретному випадку стратегія розвитку НІС визначається загальнодержавною макроекономічною політикою, нормативно-правовим забезпеченням, формами прямого та опосередкованого державного регулювання, станом науково-технологічного та промислового потенціалу, масштабами внутрішнього ринку, а також культурними традиціями, звичаями та особливостями країни.

На розвиток НІС не впливає форма державного устрою та політичного режиму. Разом з тим, рівень розвитку національної інноваційної системи відповідає суспільно-економічним відносинам та рівню розвитку виробничих сил держави, на території якої вона функціонує. Наслідком даної закономірності є індивідуальність формування НІС в кожній окремій країні на основі позитивної світової практики.

Рис. 1. Модель реінтеграції НІС до сучасного глобального науково-технологічного простору

Необхідно зазначити, що на сьогодні все більшій актуальності набуває підхід, який пов'язує інновації не лише з розробкою нової продукції, виробничих технологій, впровадженням організаційних змін, застосуванням нетрадиційних джерел енергії (шумпетеріанський підхід), а й із взаємодією між працівниками, фірмами та оточуючим середовищем бізнес-діяльності.

Список літератури:

1. Іванова І.С. Економіка знань як передумова формування інтелектуального капіталу України / І.С. Іванова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 12. – С. 107-111.
2. Регіональні інноваційні системи: ідентифікація, оцінка, інститути та механізми розвитку: наук.-аналіт. доп. / за ред. Л.І. Федулової. – К. : Ін-т екон. та прогноз., 2012. – 132 с.
3. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. / Й.Шумпетер. - М. : Прогрес, 1982. – 453с.
4. Freeman C., Nelson R., Silverberg G. and Soete L. (eds), Technical Change and Economic Theory, in G. Dosi “Japan: A New National System of Innovation”, Pinter, 1988, 330-348.